

”Vi” och ”Dem”

– en studie beträffande identitetskonstruktionsprocesser hos invandrade män i samband med integrationen i Helsingborg

Författare: Aleksandra Golovanova

Abstract

To create fair conditions between majority and minority in Sweden is a challenging project. Male immigrants usually do not get same opportunities for a success identity structure and integration into Swedish society as women and children. The aim of this thesis is therefore to critically examine and analyse the processes regarding identity structure and integration for male immigrants with a specific focus on Helsingborg. The object of this study is Mansgrupp, a project which helps men to build up a secure ground for identity structure and which further helps them to integrate into the society. To be able to reach the results I have made a literature study as well as a minor field study in Helsingborg, where I conducted interviews with men from the above mentioned project. To analyse identity structure and integration processes I used theory models by Norbert Elias, Erik Olsson, Aleksandra Ålund, Rachel Fraser and Robert W Connell. The study showed, among other things, that it is difficult to produce a secure identity structure due to discrimination and oppression, which has its roots in the political and social institutions of the country. Despite the fact that male immigrants are positive to integration in the long term the difficult identity structure process leads to a problematic integration for minorities and especially for men who loses their hegemony. The political and social institutions that reproduce the discrimination must change in order to build up a unified Sweden.

Keywords: identity structure, integration, discrimination, “the other”, masculinity.

Innehållsförteckning

1 INLEDNING.....	3
1.1 PROBLEMBAKGRUND.....	3
1.2 PROBLEMFÖRMULERING.....	3
1.3 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR.....	4
1.4 AVGRÄNSNINGAR.....	4
1.5 DISPOSITION.....	5
2 METOD OCH MATERIAL.....	6
2.1 VAL AV METOD.....	6
2.1.1 <i>Kritisk samhällsvetenskaplig metod</i>	6
2.2 MATERIALINSAMLING.....	7
2.2.1 <i>Sekundärdata</i>	7
2.2.2 <i>Primärdata</i>	7
2.3 KÄLLKRITIK.....	8
3 TEORI.....	10
3.1 VAL AV TEORIER.....	10
3.2 ETABLERADE OCH OUTSIDERS.....	10
3.3 IDENTITETSKONSTRUKTION.....	11
3.3.1 <i>Identitetsmodell vs Statusmodell</i>	13
3.4 MASKULINITET.....	14
4 EMPIRI.....	16
4.1 SVERIGE – DEN DELADE NATIONEN.....	16
4.1.1 <i>"Vi" och "Dem" – konstruktionen och reproduktionen</i>	17
4.2 HELSINGBORG OCH INTEGRATION.....	18
4.2.1 <i>Projektet Mansgrupp</i>	19
5 ANALYS.....	23
5.1 "VI" OCH "DEM" I SVERIGE.....	23
5.2 "VI" OCH "DEM" I HELSINGBORG.....	25
5.2.1 <i>Männen</i>	26
6 SLUTDISKUSSION.....	28
6.1 SLUTSATS.....	29
6.2 KRITIK TILL EGET ARBETE.....	29
6.3 FÖRSLAG TILL FORTSATT FORSKNING.....	29
REFERENSFÖRTECKNING	
BILAGA 1	
BILAGA 2	
BILAGA 3	
BILAGA 4	

1 Inledning

1.1 Problembakgrund

Invandring är inte något nytt fenomen utan en process som i Sverige har pågått över hundra år och under tiden har landet påverkats av utländska impulser (Svanberg & Tyden 1999:97). Sverige inriktade sig mot multikulturalism där principerna jämlikhet, valfrihet och samverkan, senare lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter (www.integrationsverket.se) skulle influera mötet mellan olika kulturer (Wemrell 2003:77ff). I dagens samhälle är det svårt för etablerade grupper att acceptera kulturella skillnader som på en mängd sätt har berikat landet. Globaliseringen har bidragit till att avstånden har krympt vilket borde innebära att den mångfalden inte är lika främmande som den en gång har varit. Svenskarna äter kebab och pizza, lyssnar på Laleh och åker på semester till Kenya, men när främmande kulturer flyttar in i grannhuset infinner sig rädsla och hotbilden framträder. I Sveriges fall har det inneburit en orientering mot det egna, det äkta och det unika och större avstånd till ”det andra” och annorlunda – det vill säga främmande invandrare. Utfallet av att ”invandrare” har blivit en negativt laddad kategorisering har lett till att människor förpassas till det annorlunda, till sfären utanför och med en andrageradens medborgarskap. Samhället har delats upp och invandrare befinner sig till och med utanför hierarkin som i många fall definieras av historisk tillhörighet, där symboler som vikingar, folkdans och folkdräkt står i centrum. Eftersom invandrare inte kan känna den tillhörigheten kan de på så sätt inte vara en del av det svenska samhället och den svenska identiteten (Ålund 1997:36ff). På samma sätt styrs gruppindelningar efter såväl politiska, ekonomiska och kulturella maktskillnader. En annan anledning till att klyftorna mellan svenskar och invandrare uppstår är maktskillnader, såväl ekonomiska som politiska. Grupptillhörigheten är viktig i dessa sammanhang eftersom den dominerande gruppen har högre status och på så sätt mer makt. Gränsdragningarna mellan grupperna skapas för att försvara denna makt vilket leder till att grupper med lägre status blir isolerade och förtryckta. Deras identitet, som i många fall borde utvecklas i det nya landet, stöter på hinder och processen blir problematisk (Wemrell 2003:56ff).

1.2 Problemformulering

Gränsdragningar mellan svenskar och invandrare märks tydligt i Helsingborg, en stad som är relevant för denna undersökning. Invandrade män är en viktig grupp i Helsingborg vars identitetsutveckling stöter på problem som i sin tur försvårar integrationsprocesser. Problem uppstår när invandrade män inte ges möjligheten

att rekonstruera sina identiteter och vidare integrera för att bli fullvärdiga medlemmar i det svenska samhället. Invandrade män har ofta ansvaret för familjens ekonomiska situation, familjens ära och prestige. När problem relaterade till dessa områden inträder sjunker familjens prestige och mannens status hotas (Baysan 1990:25ff). Svårigheter i identitetskonstruktionen samt integrationsprocessen för invandrande män bottnar även i det faktum att etablerade grupper i samhället förstärker murarna kring det de anser vara "deras". Invandrade män stämplas som outsiders och i många fall uppstår skarpa gränser mellan "vi" och "dem" på grund av kulturella olikheter. Invandrade män blir omgivna av den främmande och dominerande kulturen där kulturmötet är fyllt med känslomässiga konflikter. De ställs ofta inför ett svårt val på grund av skillnaderna mellan kulturer, där de o ena sidan måste acceptera det nya landets kultur, "ta seden dit man kommer" och å andra sidan fortsätta betrakta sin kultur som den rätta. Kultur kan här ses som hot mot den som tillhör minoriteten och dennes identitet i dagens multikulturella samhälle. I vissa fall måste personen plötsligt ifrågasätta sådant som hela livet har varit sanning, vilket kan leda till isolering, aggression och identitetsstörning. Det är i denna kritiska stund som identitets- och integrationsproblem uppstår.

1.3 Syfte och frågeställningar

Syftet med uppsatsen är att kritiskt undersöka, analysera och skapa förståelse för identitetskonstruktioner hos invandrade män i begynnelsestadium av integrationen och med utgångspunkt i gränsdragningar och maskulinitet.

- Hur uppstår, reproduceras och förändras identitet utifrån gränsdragningar och kategorier av "vi" och "dem" i Helsingborg?
- Vilken roll har Mansgruppen i identitets- samt integrationsprocessen?

1.4 Avgränsningar

Identitetskonstruktioner hos invandrade män i samband med integrationen kommer enbart att beröra nykomna invandrare. Utfallet av vissa analyser kunde ha blivit annorlunda om exempelvis kategorin andragenerationens invandrare undersöktes.

Förutom intervjuer var även observationer i Mansgrupp önskvärda, dock kunde inte det realiseras på grund av mitt kön. Trots att observation är tidskrävande metod kan den i många fall ge en korrektare bild av vad som faktiskt händer under diskussionerna (Andersson 1985:19-23).

Nancy Frasers statusteori består av erkännande- och fördelningsdimensionen. Endast erkännande dimensionen kommer att behandlas i denna studie.

Medskyldighet är ett begrepp som ingår i Connells teori men som har utelämnats i denna studie på grund av dess icke-relevanta anknytning till empirin och analysen.

1.5 Disposition

Uppsatsens inledande kapitel har introducerat problembakgrund till ämnet, som följs av syfte och frågeställningar. Här görs även nödvändiga avgränsningar som visar vad jag har ansett inte vara relevant och möjligt att upplysa läsaren om.

Följande kapitel förklarar tillvägagångssättet i skapandet av denna uppsats, det vill säga hur relevant data har samlats in och bearbetats för studiens uppställda problem.

I det tredje kapitlet redogör jag för uppsatsens teoretiska referensram. Eftersom syftet med uppsatsen är att granska och skapa förståelse för identitetskonstruktioner i samband med integrationsprocesser har jag valt att använda mig av N. Elias (Elias 1999) teoretiska utgångspunkt gällande Etablerade och Outsiders, Identitetskonstruktionsteorier och R. W. Connells (Connell 1995) maskulinitetsteori. Kapitel fyra utgör empiri, där primär- och sekundärmaterial redogörs. Först får läsaren bekanta sig med integrationsprocesserna i Sverige, därefter i Helsingborg och slutligen presenteras projektobjektet Mansgrupp.

I kapitel fem förs en analytisk diskussion med utgångspunkt i den teoretiska ramen och i kombination med det empiriska materialet som presenterades i föregående kapitel.

Avslutningsvis avrundas uppsatsen med slutdiskussion, slutsatser, kritik till eget arbete samt förslag till fortsatt forskning.

2 Metod och material

2.1 Val av metod

Val av metod sker med utgångspunkt i den information som undersöks för att uppfylla uppsatsens syfte och frågeställningar (Svenning 1999:27-28). Metoden kan sägas vara länken mellan de teoretiska grundvalen, produktionen och användandet av det empiriska materialet (Alvesson & Deetz 2000:11). Den samhällsvetenskapliga forskningen delas upp i två olika metodiska angreppssätt, nämligen kvantitativt och kvalitativt. Denna uppdelning kritiserar av Alvesson och Deetz då de anser att ontologiska, epistemologiska och värdeteoretiska frågor är mer väsentliga än distinktionen mellan kvalitativ och kvantitativ metod (Alvesson & Deetz 2000:71ff). Karaktären på denna uppsats är dock av sådan art att det lämpar sig att använda kvalitativt förhållningssätt för att genom litteraturstudie och fallstudie få en bild över och granska identitetskonstruktionsprocesserna i samband med integrationen i Helsingborg. Litteraturstudie valdes eftersom litteraturen kan till stor del besvara frågeställningarna i denna studie. För att kunna komplettera litteraturstudie valde jag även att genomföra en fallstudie. Intervjuer med personal på Utvecklingsnämnden och med män från Mansgrupp är betydelsefulla eftersom de ger inblick i hur situationen ser ut i Helsingborg och hur konstruktionerna och processerna ser ut i verkligheten. Kvalitativ inriktning valdes således eftersom den erbjuder bättre möjligheter till bredare och rikare beskrivningar samt större förståelse för samhälleliga processer.

2.1.1 Kritisk samhällsvetenskaplig metod

Alvesson och Deetz utgår ifrån att all forskning är i viss mening kritisk. I forskarens uppgift ingår problematisering och ifrågasättande som går utanför ramar för kritiskt tänkande. Det gäller att ifrågasätta de antaganden som ligger utanför vanliga sätt att uppfatta, förstå och handla och istället hitta alternativa vägar och rubba den etablerade ordningen. Den kritiska samhällsvetenskapen söker att finna källor till missnöje genom att undersöka sociala institutioner, ideologier och diskurser för att kunna komma fram till varför den sociala verkligheten delas in och förstenas till fördel för vissa och nackdel för andra. Den kritiska samhällsmetoden är på så sätt inriktad på att ifrågasätta och inte bekräfta det etablerade (Alvesson & Deetz 2000:12ff). Avsikten med användningen av den kritiska samhällsmetoden i denna uppsats är att rubba föreställningar om ett statiskt tillstånd av ”vi” och ”dem” konstruktionerna som existerar i dagens samhälle och istället uppmuntra till omprövning av det mångkulturella samhället,

av ett gemensamt ”vi”. Min uppgift, som kritisk forskare, blir att synliggöra olika former av social dominans och vidare genomföra en kritik av denna dominans. Med hjälp av kritisk metodologi kommer jag att söka förståelse för hur identiteter hos invandrade män är konstruerade i ett samhälle av dominans och underlägsenhet (Alvesson & Deetz 2000:163). Min avsikt av ovanstående är att läsaren förstår att min syn på identitet grundar sig på uppfattningen om att de är socialt konstruerade, vilket vidare innebär att de konstrueras, rekonstrueras och förändras genom sociala interaktioner.

2.2 Materialinsamling

Data som har insamlats till denna uppsats består av två olika karaktärer: data som redan fanns tillgänglig såsom offentligt material och tidigare forskningsprojekt det vill säga sekundär data. Data som däremot samlats in till detta specifika ändamål i form av intervjuer kallas för primär data (Svenning 1999:93ff).

2.2.1 Sekundärdata

Uppsatsens sekundärdata behandlar i första hand integration. För att få en bild av den svenska integrationspolitiken valde jag att studera SOU-rapporter, vilka även används i arbetet med integration i kommunerna, bland annat Helsingborg. För att bygga upp den teoretiska ramen valdes ”Etablerade och Outsiders” –teori av Norbert Elias, Identitetskonstruktionsteorier av Erik Olsson, Aleksandra Ålund och Nancy Fraser samt teorier kring manlighet av R. W. Connell.

2.2.2 Primärdata

Stor del av empirikapitlet består av intervjumaterial som har samlats in på Integrationservice under mars, april och majmånad. För att få större förståelse för intervjuteknik och underlätta intervjuer förberedde jag mig genom att läsa metodlitteratur, bland annat av Andersson B. E, Alvesson M och Deetz S. Intervjuer kan vara av olika karaktär beroende på vad syftet med dessa är och på vilket sätt författaren ämnar använda informationen efteråt. Jag har inriktat mig på ostrukturerade, semistrukturerade och gruppintervjuer i denna uppsats bland annat på grund av dess flexibilitet. Den ostrukturerade intervjun innebär att den som intervjuar endast har en lista med olika teman som ska behandlas under samtalet och inte har någon genomtänkt intervjuguide. Sådana intervjuer ger den intervjuade chans att prata fritt kring ett visst ämne och liknas vid ett vanligt samtal. Vid den semistrukturerade intervjun har intervjuaren en uppsättning färdiga frågor, en intervjuguide (för denna uppsats se bilaga 1 & 3). En sådan intervju passade mitt syfte eftersom det finns utrymme att ställa följdfrågor och inte behöva ställa dem i någon specifik ordning. Trots att frågorna är förutbestämda har den intervjuade stor frihet att utforma svaren på sitt eget sätt (Bryman 2002:127ff). Fokuserad gruppintervju utgör i denna studie stor del av

empiri. Genom att engagera en grupp elimineras intervjuarens dominans över diskussionen och han/hon intar en tillbakadragen roll. Wibeck menar att *fokusgruppmetoden ger det djup och den kontext som forskaren behöver för att fördjupa sin förståelse för vad som ligger bakom människors tankar och erfarenheter* (Wibeck 2000:127).

Fördelen med intervjuerna på Utvecklingsnämnden var att personerna som intervjuades var insatta i integrationsprocessen i Helsingborg och även i projektet Mansgrupp på komvux Kärnan. Den första intervjun ägde rum på Integrationscervice den 9 mars 2006 med en integrationshandläggare. Intervjun var ostrukturerad och tanken var att den skulle leda in mig på mer specifikt område inom integrationen i Helsingborg. Efter mötet bestämde jag att projektet Mansgrupp med inriktning på identitetskonstruktion, som nyligen hade fått stöd av Länsstyrelsen, skulle bli en del av min studie. Den 10 april genomfördes den andra, denna gång semistrukturerade, intervjun med handläggaren och en ostrukturerad intervju med projektledarna för Mansgrupp. Intervjuerna genomfördes i personernas arbetsmiljö vilket enligt Andersson anses inge känsla av säkerhet för den som blir intervjuad. Intervjuerna har dessutom utförts på grund av flexibilitet som denna metod rymmer (Andersson 1985:76-78). Syftet med dessa var att få underlag till uppställda frågeställningar och ytterligare information gällande projektet. Den 9 maj utfördes en gruppintervju med män ur Mansgrupp på Komvux Kärnan i Helsingborg. Projektledarna valde ut fem män som kunde behärska svenska språket på en nivå som skulle göra gruppintervjun möjlig. Männerna var i blandade åldrar men alla av dem kom från Mellanöstern. Jag valde att avstå från att spela in intervjun på en bandspelare efter rådgörelse med projektledarna¹. De menade att ämnen som skulle diskuteras under intervjun var för känsliga och att männen kanske inte skulle öppna sig om de visste att samtalet spelades in. På grund av detta fördes istället detaljerade anteckningar som kompletterades efter intervjun.

2.3 Källkritik

Studien vilar på olika typer av källmaterial vilket ofrånkomligt leder till att tidskrävande aktivitet har ägnats åt källkritiskt tänkande.

En del av uppsatsens information är hämtat från Internet. Integration är en av nutidens största satsningar i samhället och blir på så sätt ett väldigt omskrivet ämne, vilket har varit både till fördel och till nackdel. Jag anser att de använda hemsidorna är tillförlitliga och fördelen med dessa är att de uppdateras kontinuerligt och bidrar således med aktuell information. Nackdelarna kan vara att informationen är alldeles för omfattande och tidskrävande.

En stor del av Empirin består av intervjumaterial. Alvesson och Deetz påpekar vikten av att materialet som är samlad under intervjuer kräver omsorgsfull kritisk reflektion (Alvesson & Deetz 2000:215). Intervjuerna som ligger till grund för det empiriska materialet i denna studie anses enligt mig vara

¹ Jag ansåg att för egen del var det ej viktigt att argumentera för eget urval av intervjupersoner och intervjuteknik, särskilt med tanke på att projektledarna var väl insatta i min studie.

tillförlitliga i den mån att de inte går att verifiera ytterligare på grund av uteblivna observationer.

Studien avser att belysa den nutida integrationssituationen i Helsingborg och därför har relativt nytt material används i skrivandet av denna uppsats.

3 Teori

3.1 Val av teorier

Eftersom syftet med uppsatsen är att skapa förståelse för identitetskonstruktioner i samband med integrationsprocesser och utifrån ”vi” och ”dem” samt utifrån ett manligt perspektiv har jag valt att använda mig av Norbert Elias teoretiska utgångspunkt gällande Etablerade och Outsiders, Identitetskonstruktionsteorier och R. W. Connells maskulinitetsteori. Elias teori är användbar i denna studie på så sätt att den bidrar till bättre förståelse av sociodynamiken i relationerna mellan Etablerade och Outsiders och kan vidare relateras till det svenska samhället. Därför ska jag försöka med hjälp av denna teori undersöka hur kategorier av ”vi” och ”dem” skapas och upprätthålls i dagens Sverige och därmed i Helsingborg. Vidare används teori av bland annat Olsson, Ålund och Frasers som syftar till att förklara processer kring identitetskonstruktioner. Dessa teorier är passande för mitt valda syfte för att de underlättar förståelsen för bakomliggande orsaker av identitetsformationer i ett mångkulturellt samhälle. Eftersom invandrade män undersöks i denna studie, kommer de att analyseras med hjälp av R. W. Connells teori som är framträdande inom den nya ”feministiska” forskningen av män. Jag anser att uppmärksamheten kring mansrollen² och dess konsekvenser i samhället inte har framkommit i forskningen på samma sätt som kvinnorollen och väljer därför att belysa denna problematik med R. W. Connells teori, som dessutom valdes på grund av dess relativt nya och tillspetsade syn på maskulinitet.

3.2 Etablerade och Outsiders

”Etablerade och Outsiders” bygger på en studie av samhällets Winston Parva som är en industristad i mellersta England som präglas av sociala grupperingar. Områden i Winston var internt organiserade och hade olika grad av social sammanhållning. Vid första anblicken kunde inga större skillnader märkas förutom att ena området utgjordes av gamla invånare och det andra av nykomlingar. Trots de obefintliga skillnaderna var det ena området överlägset och behandlade det andra som underlägsna. De etablerade grupperna bekräftade sin identitet och ställning genom att utestänga nykomlingarna från socialt umgänge och fullt deltagande i samhället. De tillskrev dessutom ”dåliga” egenskaper till nyanlända grupperna för att på så sätt framstå som ideal. Medlemmarna i den

² Med mansrollen menas den position i samhället som mannen besitter. Intresset i denna studie ligger i antagandet att den invandrade mannens roll minskar i Sverige.

etablerade gruppen var starkt integrerade till skillnad från den andra gruppen som inte hade samma ursprung, minnen och värderingar. Den etablerade gruppen kunde därför fortsätta att utöva makt i syfte att behålla den etablerade livsföringen och upprätthålla skillnaderna mellan grupperna. De slöt ihop sig för att försvara sina traditioner, sin identitet medan nykomlingarna var oförmögna att slå tillbaka på grund av saknad sammanhållning (Elias 1999:xxvii–xlvii).

Gruppernas struktur och gemenskap avgörs med hjälp av tidsdimensioner. De gamla invånarna i Winston Parva hade ett gemensamt förflutet, vilket bestod av dåtid, nutid och framtid och vilket satte gränserna för ett ”vi”. De hade genom åren genomgått en gruppprocess som har bundit dem vid varandra och skapat osynliga band. En persons vi-bild utgörs av gruppidentiteten och bidrar till produktionen av vi-ideal. Den etablerade gruppen var idealet medan nykomlingarna inte kunde tillhöra samma ideal på grund av uteblivna moraliska normuppfattningar. Däremot ansågs nykomlingarna vara ett hot mot ”vi-idealet” och utsattes därför för angrepp i form av förödmjukelse och stigmatisering (Elias 1999:xlvi–lxi). För att möjliggöra den nedvärderande processen av stigmatiseringen använde sig den etablerade gruppen av skvaller. Negativa skvaller handlade huvudsakligen om outsiders medan positiva och berömande skvaller tillföll dem själva. Sammanhållningen i den etablerade gruppen gjorde det möjligt för skvaller att överleva och spridas på ett sätt som var omöjligt i den oorganiserade outsidergruppen. Genom skvaller kunde den etablerade gruppen göra anspråk på goda egenskaper och värderingar med tendenser till idealisering samtidigt som fördömande skvaller med tendenser till stereotypt förtal fick starkt samband med outsiders. ”Vi” och ”Dem” fortsatte att existera på grund av de osynliga band som fanns i och med tidsdimensioner i den etablerade gruppen där medlemmarnas kollektiva identiteter formades av ”övertygelser” av det positiva och negativa (Elias 1999:80-95).

Elias teori visar på en maktkamp som utspelar sig mellan två grupper i samhället. Den nykomna gruppen strävade efter att förbättra sin position medan den etablerade gruppen försökte att vidmakthålla sin. I och med kampen drogs fasta gränser som bekräftade gruppernas ställning i samhället samt identitetsdefinition av medlemmarna. Den etablerade gruppen hade stark inre sammanhållning, integration och kollektiv kontroll, vilket gav dem makten att utestänga den nykomna gruppen. Teori om Etablerade och Outsiders är applicerbar på andra sociala aspekter i ett samhälle för att fånga aspekter av social utestängning och marginalisering, i detta fall integrationsprocesser som aktualiseras i Sverige och i Helsingborg

3.3 Identitetskonstruktion

Identiteten är som livet självt; ett ständigt sökande efter vem man är.

Ayşe (Ålund 1997:124)

Det sker konstant nya konstruktioner, både av stater och av identiteter. Konstruktionen av sin egen identitet betyder automatiskt att det finns andra

identiteter (Ålund 1997:10-11). Samtidigt som det görs skillnad på "vi" och "dem" finns det en risk för uppkomst av permanenta sociala gränser (Olsson 2000:197). Den svenska identiteten har på senare tid kommit att orientera sig mot det egna, det äkta och unika, vilket samtidigt betyder en negativ inställning till "det andra", det annorlunda och främmande (Ålund 1997:37). Eftersom identitetskonstruktioner handlar om processer där vardagliga interaktioner, språkliga benämningar och reflektioner på dessa kan frambringa en känsla av tillhörighet och gemenskap mellan vissa människor eller grupper och samtidigt markera en distans till "de andra", kan konstruktionen bli problematisk. (Olsson 2000:197). Det kan uppstå mer eller mindre ett identitetsmässigt slagfält där "de andra" tillskrivs negativa egenskaper och förpassas till botten av makthierarkin. Orienteringen mot "svenskheten" gör att identitetskonstruktioner som process hos invandrade män kan bli osäker och sårbar. Samtidens genomgripande ekonomiska, politiska, sociala och kulturella förändringar försvårar processerna kring identitetskonstruktioner ytterligare och bidrar till ökad ojämlikhet i samhället. Utfallet blir identitetsmässig osäkerhet som leder till uppsplitningar och motsättningar där utanförskap och underordning skapar bitterhet mot samhället (Ålund 1997:36ff).

Olsson menar att sociala sammanhang producerar skilda etniska identiteter som är organiserade på basis av kulturskillnader. Dessa skillnader fungerar som identifikation hos människor, men de är inte givna på förhand och borde därför inte placera människor i fack efter kulturtillhörighet. Han påpekar dock att det finns olika slags markörer, så som levnadsbetingelser, traditioner, hudfärg som utmärker en grupp tillhörighet och skapar sociala kategorier av "vi" och "dem". Dessa markörer för sociala gränser och identiteter fortsätter att existera och reproduceras genom social interaktion. Olsson menar dessutom att identitet är något föränderligt utifrån de sociokulturella förändringar som sker vilket gör svårt att uttrycka vad som är typiskt för en viss grupp. Etniska grupper utvecklas för att kunna ta del av olika slags resurser i samhället och etnicitet ses som ett slags ideologi för social kategorisering (Olsson 2000:199ff).

Aleksandra Ålund menar att dagens samhälle är under utveckling mot klassmässiga polariseringar samtidigt som ökad ojämlikhet gör att det uppstår nya gränsdragningar i samhället. I dagens samhälle är identitetskonstruktionsprocessen, som byggs upp under sociala interaktioner, under påverknings eftersom majoritetsgrupper bygger upp murar för att försvara sin egen identitet. Invandrade mäns uppbyggnadsprocesser av identitet blir problematiska i fall där erfarenheter kring den sociala interaktionen är negativa. Ålund anser att det är *"levda livets villkor som så att säga iscensätter identitetsbildningens drama, dess rum och symboliska former"*. Hon menar att orsaken till samhälleliga sociala differentieringen är kulturella hierarkier oavsett om dessa bygger på klass, kön, ålder eller etnicitet. Utanförskap skapar kulturell och social protest bland invandrade män som till skillnad från Elias teori, där kategorierna anses vara statiska och den förtryckta gruppen passiv, kan ta sig såväl defensiva som offensiva former. Dessa konflikter återspeglar enligt Ålund symboliska strider för att kunna skapa en känsla av identitet och förankring i tid av osäkerhet och hemlöshet i samhället. Ålund ställer sig frågande till vad för

slags identitet som kan blomma upp under dagens komplexa villkor där samhället framstår alltmer som tudelat (Ålund 1997:38f).

3.3.1 Identitetsmodell vs Statusmodell

Nancy Frasers resonemang kring identitet erkännande kan relateras till Aleksandra Ålunds. Fraser menar att ett erkännande måste utvecklas för att ett visst utrymme ska finnas för sociala identitetskonstruktioner. Hon anser att den sociala interaktionen som sker över ”gränserna” idag inte uppmuntrar till erkännande. Fraser förklarar med hjälp av Hegels identitetsmodell hur identiteter byggs dialogiskt genom en process av ömsesidigt erkännande. I denna modell utgör erkännande en ideal relation som gynnar minoritetsmedlemmens självbild. På så sätt är den dominanta kulturens erkännande en grundläggande faktor för självmedvetandets utveckling. Om personen inte får detta erkännande skadas hans identitet och vidare utveckling av denna uppfattas av negativa bilder som förmedlas vid interaktion med den dominerande kulturen. Identitetsmodellen går ut på att de underordnade personerna går samman och avvisar den dominerande kulturens nedvärderande bilder och istället skapar egna bilder av en självbekräftande kultur. När denna gruppidentitet är skapad ska den dessutom erkännas och få respekt av samhället (Nancy Fraser 2002:188ff).

Problematiken med ovanstående modell är att den utsätter enskilda personerna för moralisk press att anpassa sig till gruppkulturen. Effekterna blir en enhetlig och drastiskt förenklad gruppidentitet som inte tar hänsyn till individens komplexitet, varierande identifikationer och deras skilda tillhörighet. I slutändan blir inte identitetsmodellen ett redskap för erkännande utan snarare ett redskap för förtryck av gruppens interna maktstrider och makten att representera gruppen. Dessutom säger denna modell emot sig själv i det avseende att identiteter byggs dialogiskt genom interaktion. Den nybildade gruppen går miste om denna process när de bildar sin egen kulturella identitet och avgränsar sig från andra som kan tänka sig att bestrida gruppens självtolkning. Följaktligen förloras den gränsöverskridande sociala interaktionen som är utgångspunkten för identitetsmodellen. Erkännande och integration lyser därmed med sin frånvaro medan separatism och enklavbildning framträder. (Nancy Fraser 2002:194-195).

Fraser föreslår förutom identitetsmodellen, som visade sig vara teoretiskt och politiskt problematisk, statusmodell. Enligt statusmodell är icke-erkännande en allvarlig rättvisekränkning som omöjliggör utveckling av identitetsprocesserna och vidare integrationen. I motsats till identitetsmodellen syftar inte statusmodellen till att uppvärdera gruppidentiteten utan den syftar till att göra individerna till fullvärdiga deltagare i samhällslivet, bli jämlikar med den dominerande kulturen. Fraser menar att det är institutionaliserade kulturella värdemönster som reglerar interaktionen i enlighet med kulturella normer. Genom sociala institutioner styrs samhällets medlemmar sociala hierarkiska ordning. Statusmodellens mål är att sudda ut de sociala olikheterna så att alla kan vara fullvärdiga samhällsmedlemmar, alltså att nå ömsesidigt erkännande och likvärdig status. Detta ska nås genom förändring av sociala institutioner där icke-

erkännande värdemönster ersätts med sådana som möjliggör jämlikt deltagande. Till skillnad från identitetsmodellen som bygger på separatism är statusmodellen inriktad på att övervinna statusbrist och främja identitetskonstruktioner genom att förändra de värderingar som reglerar interaktionen. Statusmodellen är dessutom mer korrekt än identitetsmodellen i det avseende att den inriktar sig på individers status och inte grupperar dem till en klumpkultur (Nancy Fraser 2002:195ff).

Sammanfattningsvis skiljer sig identiteterna åt genom de kategoriseringar som människor gör av sin omgivning och genom det sociala samspelet där bland annat kulturellt uttryck, utseenden, beteenden och språk fungerar som identitetsmarkörer och erkännande fungerar som en bro mellan olika grupper i samhället.

3.4 Maskulinitet

Invandrade män är en viktig maktfaktor i dagens samhälle vars identitetskonstruktionsprocesser emellertid inte får den nödvändiga uppmärksamheten. Jag väljer därför att belysa denna problematik med Connells teori, som dessutom valdes på grund av dess relativt nya och tillspetsade syn på maskulinitet.

Robert W Connell hävdar att maskulinitet kan studeras genom samspelet mellan kön, ras och klass. Han menar att alla samhällen är konstruerade utifrån könsperspektiv där det alltid existerar ett samband mellan män och kvinnor. Connell menar dessutom att dagens samhälle har blivit så komplex att sociala strukturer inte endast rör maskulinitet och femininitet men även andra sociala strukturer så som klass och ras påverkar strukturen. Han hänvisar dessutom maskulinitet till kolonialismen då vita män hade kontroll över svarta och samhället i stort, struktur som återspeglas än idag. Det är emellertid inte relationen mellan vita koloniserare och svarta slavar som står i fokus idag utan det kan röra sig om mäns dominans över kvinnor, vita mäns dominans över svarta eller heterosexuella över homosexuella (Connell 1995:71ff). Connell analyserar maskulinitet utifrån två typer av relationer. Den första är det som han kallar för hegemoni och dominans/förtryck, medan den andra är marginalisering/auktorisering (Connell 1995:76-81).

Begreppet hegemoni som beskrivs i "Masculinities" är taget från Gramsci's analys av klassrelationer och beskriver en process genom vilken en grupp kan upprätthålla en inflytelserik position i samhället. Inom processen finns alltid en ledande grupp, en hegemonisk maskulinitet, som legitimerar mäns dominerande ställning till exempel över kvinnor. Det är dock inte bara i relation till kvinnor som männen utövar sin ledande ställning utan detta görs även inom gruppen "män" där heterosexuella män utövar sin ställning gentemot homosexuella. I denna relation hänvisas homosexuella till botten av den maskulina rangordningen, den existerande hierarkin. Denna ställning är dock inte statisk och kan därför variera när villkor för patriarkat förändras. På så sätt kan den ledande typen av maskulinitet förlora sin ställning i samhället medan den förtryckta typen får den (Connell 1995:77-79).

De två begrepp som beskrivits ovan, nämligen hegemoni och dominans/förtryck behandlar relationer inom könsstrukturen. Marginalisering däremot är ett begrepp som refererar till sociala strukturer, i detta fall relationerna mellan maskuliniteterna inom den dominerande etniska gruppen och den grupp som förtrycks av den. Marginalisering är alltid relativ till den auktorisering som den hegemoniska maskulinitet som kännetecknar den dominerande gruppen ger den. Ett konkret exempel i detta fall kan vara en svart idrottsman, den hegemoniska maskuliniteten, vars berömmelse inte utdela någon social auktoritet till andra svarta män (Connell 1995:80-81).

Connells begrepp och dess innebörd kan appliceras på det svenska samhället som i dagsläget befinner sig i en mångkulturell process där dominansen skiftar mellan grupperna och konflikter mellan män och kvinnor, samt etniska konflikter uppstår. Connell anser att nutidens könsmönster är inne i en djup kris eftersom den patriarkiska makten bevittnar ett historiskt förfall i legitimeringen. Stor del av kvinnorna har idag en utbildning och arbete, vilket ger dem jämbördig position med män i samhället. Den institutionella ändringen i hemmen och på arbetsmarknaden innebär automatiskt att en del av ansvaret och omsorgen för barn tillfaller mannen i familjen. I denna process kan mannen uppleva en förlust av sin maskulinitet som har formats av krig, idrott och industriella produktionen³. Förlusten av maskuliniteten kan i sin tur leda till aggressivitet eftersom mannen inte vet hur han ska hantera sin feminina sida. Connell menar att den utvecklingen av maskulinitet är en komplex struktur av könsrelationer där dominans/förtryck och marginalisering av maskulinitet befinner sig i en förändringsprocess (Connell 1995:191:203).

De invandrade männen i Sverige kommer i många fall från patriarkala familjer, där mannen är den som besitter makten. Männen tilldelas tidigt i livet en roll som utvecklas i och med de sociala interaktionerna. Identitet är något som männen bygger upp, något som kontinuerligt konstrueras i relation till omvärlden. Synen på hur en man ska vara i en familj, i en grupp eller i ett samhälle bygger på historiska och kulturella faktorer. Sett utifrån Connells teori om hegemoni råder det i samhällen en kulturell dynamik som gör att en grupp kan hävda och upprätthålla en ledande position i samhällslivet. Denna position och människans identiteter är föränderliga vilket jag kommer att analysera och diskutera kring i kapitel 5 och 6.

³ I denna diskussion refererar jag till det västerländska samhället.

4 Empiri

4.1 Sverige – den delade nationen

Svenska värderingar är inte de fördömdas, vagabondernas och kättarnas värderingar, det är kälkborgarnas. Därför är jag invandrare. Försvenskningen är förborgerligande. Integrationen som den ser ut idag dödar själen, konsten, personligheten och upphöjer den medelmåttige småborgaren till norm. Trettio år efter Pasolinis död besannas hans värsta mardröm. Förborgerligandet. I Sverige pågår en återkoloniserig i integrationens namn. Invandrarna, vårt nya transproletariat hjärntvättas i en ojämlik ordning där borgerligheten är måttstock och invandrarna de avvikande.

Mohamed Omar (www.expressen.se 2005-11-14)

Dagens Sverige ser annorlunda ut befolkningsmässigt idag och vad den gjorde för 100 år sedan. Över en miljon invånare i samhället är födda i ett annat land och den politiken som tillgodoser invandrarnas behov kallas för integrationspolitik. För att kunna följa upp integrationsarbetet inrättades 1998 integrationsverket, som hade till uppgift att se till att integrationspolitiska mål och synsätt fick genomslag på olika samhällsområden (www.integrationsverket.se).

Förra året kom Rapport Integration 2005 och trots integrationspolitiska mål beskrivs den sociala och kulturella konfrontationen mellan svenskar och invandrare som kall och människofientlig, i många fall på grund av gruppernas ställning i samhället. Stor del av invandrare står idag utanför samhället i många fall på grund av arbetslöshet (Rapport Integration 2005). Ett av de centrala målen med integrationen är att båda grupperna ska känna sig säkra och trygga i mötet, vilket skulle underlätta ingången för invandraren in i det svenska samhället. Emellertid känner svenskarna att deras ställning är hotad av invandrare, vilket resulterar i slutenhet inom majoritetsgruppen och diskriminering av de andra (Daun & Ehn 1989:227).

Nationell gemenskap bygger på en gemensam historia, språk, kultur, identitet och värderingar. Sammanhållningen i denna gemenskap är en tidsprocess som har skapats genom berättelser, erfarenheter och kollektiva minnen. Närvaron av invandrare i den svenska gemenskapen har rubbat bilden och svenskheten anses vara hotad av främmande kulturer som ofta associeras med problem och konflikter. I denna situation faller det därför naturligt att svenskarna intar rollen som vägvisare och uppfostrare av de nykomna men skapar på samma gång gränsdragningar som förstärker etniska och nationella skiljelinjer.

Kategorisering och stigmatisering av personer med annan etnisk och religiös tillhörighet än majoritetssamhället är vanliga inslag i Sverige. Etniska hierarkier har blivit iögonfallande i nutida samhället där samtliga samhällsinstanser är skiktade efter etnicitet. Invandrare nekas tillträde till nationens innersta rum där beslutsprocesserna sker, vilket resulterar i ojämn fördelning eftersom eliten består av svenskar. Invandrare blir andrags medborgare vilket förstärker

gränsdragningarna mellan ”vi” och ”dem” ytterligare (Dahlstedt; Hertzberg, SOU 2005:112:9-14).

4.1.1 ”Vi” och ”Dem” – konstruktionen och reproduktionen

Det svenska integrationsdilemmat kan inte bara ses som ett nationellt problem, utan har sina rötter i Europa, där uppfattningar om identitet, tillhörighet och socialt medborgarskap har sina rötter i kolonialismen. Exkluderingen av invandrare i Sverige är ett sätt för den nationella befolkningen att reproducera ett starkt enat ”vi”. Kategorierna svenskar och invandrare är inte bara begrepp utan de är laddade med egenskaper där invandrare konstrueras som en spegelbild av svenskar. Invandrare är på så sätt en nödvändig instans i denna konstruktionsprocess. Processen leder till att svenskarna intar maktpositioner och fortsätter att reproducera sin överlägsna position i samhället och nervärdera ”de andra”. Dagens globalisering borde ses som en positiv process när det gäller integration, emellertid är det samma hierarkiska ordning, som existerade under kolonialismen, som återskapas idag i globaliseringens bakvatten (de los Reyes; Kamali, SOU 2005:41:13-14).

Integrationspolitiska mål handlar om att invandrare ska integrera in i det svenska samhället och bli jämlika svenskar. Paradoxalt är att konstruktionen av ett starkt, gemensamt och ouppnåeligt ”vi” i bästa fall kan bidra till ett ”nästan-tillträde” där ”de” kan bli ”nästan som vi”. Invandrarskap ses därmed som ett statistiskt tillstånd som dessutom går i av från generation till generation. Svenskhet framställs som en ideal och exklusiv position och som garanterar tillgång till samhällets materiella och symboliska resurser. Den överlägsna ”vi”-gruppen är kopplad till en privilegierad position och antagandet om att invandrare strävar efter att bli som svenskar bekräftar värdet i sådana positioner (de los Reyes; Kamali, SOU 2005:41:11-13).

Reproduktionen av ”vi” och ”dem” sker bland annat med hjälp av den institutionella diskrimineringen däribland utbildningssystemet, politiska systemet och media. Utbildningssystemet bidrar med positiv historia där egna landet tillskrivs positiva egenskaper medan mörka sidor tillskrivs andra länder. Den politiska makten använder sig av gruppreproduktionen för att behålla sin maktposition. (Kamali, SOU 2005:41:38-40). Media är ett hjälpmedel som den samhälleliga reproduktionen av kategorier styrs genom. Matyas Szabo menar att massmedia fokuserar främst på handikapp- och offermotiven. Antingen framställs invandrare ur problematisk synvinkel, som bidragsberoende eller som offer för våld och förföljelse. Invandrare presenteras sällan i positiva vardagliga sammanhang, vilket gör det svårare för svenskar att närma sig dessa grupper (Daun & Ehn 1988:21ff).

Integrationspolitiska mål leder till en etablerad hierarkisk ordning i samhället eftersom de vilar på antaganden om människors inneboende olikheter. Föreställningen om att det finns grupper som ska integreras in i ett samhälle leder ofrånkomligt till det faktum att det redan finns ett majoritetssamhälle. Således utgår integrationstänkandet från kategoriseringen där det finns ett ”vi” som ska

integrera och ett "de" som ska integreras. Gränsdragningen mellan svenskar och invandrare återskapas i och med integrationsprocessen, där "de" ska bli värda att leva med "oss". Den fundamentala paradoxen är att integrations mål ska förverkligas i och med en uppdelning av "vi" och "dem". Fokuseringen som ligger på integrationen handlar om olikheter utifrån etnisk och nationell bakgrund har förstärkt gränsdragningen mellan svenskar och invandrare. Integrationsprocessen beskrivs alltid ur ett problemperspektiv vilket bidrar ytterligare till en splittring mellan grupper samt nedvärdering för invandrargruppen. Homogeniseringen av kategorierna hjälper inte individerna att suddas ut den negativa bilden av invandrare då deras egenskaper, identiteter och preferenser förbises (de los Reyes, Kamali, SOU 2005:41:7-11).

4.2 Helsingborg och integration

Helsingborgs stad består av många kulturer, men trots att integrationsarbetet har en framträdande position på agendan upplevs segregation som ett växande problem i staden. Det påpekas ofta att integration är en ömsesidig process som berör både svenskar och invandrare. Majoritetsbefolkningen i Helsingborg uppmanas att visa förståelse, tolerans och respekt för människor från andra kulturer. Ordförande i Utvecklingsnämnden i Helsingborg menar att invandrare har mycket att tillföra samhället och att staden borde ta vara på denna kompetens. Samtidigt påpekar han hur viktigt det är att nykomlingarna gör sitt yttersta för att integrera in i det svenska samhället. För att kunna skapa sig en framtid bör de först och främst lära sig det svenska språket för att på så sätt kunna ta steget mot arbetsmarknaden. Ordförande poängterar dessutom vikten av gällande lagar och regler som det svenska samhället bygger på och som måste följas av alla grupper oavsett kultur (Integration i Helsingborg: Mötet mellan människor).

Utvecklingsnämnden driver flera projekt i syfte att bidra till och underlätta integrationen. Dessa integrationsprojekt drivs i tre spår, nämligen arbete, svenskundervisning och information för att påverka attityder hos både svenskar och invandrare (Utvecklingsnämnden Helsingborgs stad). Inom arbetsområdet bedrivs bland annat projekt som hjälper invandrare att komma ut på arbetsmarknaden genom bemanningsföretag, aurora och grogrunden. Projektet med bemanningsföretag går ut på att de invandrare som klarat sin utbildning garanteras anställning hos bemanningsföretaget och senare hos andra företag. Aurora vänder sig till kvinnor som tidigare inte haft någon kontakt med arbetsmarknaden. Grogrunden erbjuder anställning för invandrare som tidigare arbetat inom natur- och jordbruk (Integration i Helsingborg: Mötet mellan människor).

Språkutbildning har anpassats till deltagarnas framtida inträde på arbetsmarknaden samt för att invandrare lättare ska kunna integrera in i det svenska samhället. Detta genomförs i form av svenska för invandrare och andra språkkurser. Svenska för invandrare har en tydlig koppling till arbetsmarknaden och integrationen. Under utbildningen kommer invandrare i kontakt med infödda svenskar för att på så sätt skapa kontakter och bygga upp nätverk. Projektet Delta

erbjuder individuellt anpassade studieplaner där datautbildning och samhällskunskap är de största moment i kursen. Sprai är nästa steg där utbildning kombineras med praktik. I staden finns även särskild utbildning för romer som saknar grundläggande kunskaper från skolan (Integration i Helsingborg: Mötet mellan människor).

En lyckad integration förutsätter att både majoritetsgrupper i ett samhälle och nykomlingarna är villiga att mötas på lika villkor. Utvecklingsnämnden har därför som mål att påverka attityder hos båda grupperna. Detta sker bland annat genom dialog som skapas i olika bostadsområden i samarbete med medborgarutskottet. I Helsingborg finns även ett Kontaktnät som inbjuder svenskar och invandrare till diverse möten där personer från dessa grupper matchas mot varandra utifrån intressen och senare umgås på sin fritid. Utvecklingsnämnden bistår med utbildning kring de olika kulturer som möts. Ett annat projekt som bedrivs i Helsingborg är Friendship och den försöker fånga upp invandrarelever på högstadiet som riskerar att inte få fullständigt slutbetyg i årskurs 9. Här bedrivs gemensamma aktiviteter med svenska gymnasister/studenter i syfte att skapa vänskap och förtroende. Attitydpåverkan sker även i samarbete med invandrarföreningar. Utvecklingsnämnden ger ekonomiskt stöd till integrationsfrämjande projekt som uppstår inom föreningarna. Ett resultat som samarbetet mellan Integrationservice och invandrarföreningar har skapat är projektet Mansgrupp (Integration i Helsingborg: Mötet mellan människor).

4.2.1 Projektet Mansgrupp

Genom utvecklingsnämnden driver Helsingborgs stad en rad identitets- och integrationsprojekt för att underlätta möten och skapa dialog mellan svenskar och invandrare. Ett sådant projekt startades i samband med hedersmord, bland annat det på Fatima. Informant 1 som är en integrationshandläggare (se bilaga 1) i Helsingborg, menar att samhällets fokus är inställt på kvinnor och barn men inte män.⁴ Detta leder till att en viktig maktfaktor glöms bort och identitetsutvecklingen hos dessa män avstannar. Integrationshandläggaren startade projektet tillsammans med muslimska föreningar för att kunna fånga upp invandrade män och ge dem en stabil grund att utvecklas på i deras nya land. Han uppmärksammade att osäkerhet och rädsla hos invandrare bidrog till destruktiva handlingar vilket i sin tur skapar intolerans inom familjen och senare även i samhället. Fördelarna med projektet, som sedan mars 2006 bedrivs med ekonomiskt stöd från Länsstyrelsen, är att den fångar upp män i begynnelsen av deras integration. Mansgrupp har efter många år och påtryckningar från olika håll blivit en obligatorisk del av Svenska för invandrare i Helsingborg. Syftet är att öka deltagarnas självförtroende och förändra attityder samt att underlätta integrationsprocessen. Informanterna 2 och 3 är projekthandledarna för Mansgrupp och de påpekar hur tidskrävande och känsligt projektet är på grund av

⁴ Integrationshandläggaren menar här att tidigare projekt som genomförts av Utvecklingsnämnden och andra institutioner är i många fall inriktade på kvinnor och barn. Han preciserar dock ej vilka.

ämnen som diskuteras. De menar att det är svårt att tala öppet för vuxna män hur de ska ta sitt ansvar i det svenska samhället. Därför försöker de skapa trygghet inom gruppen genom att tala om vardagliga problem och hinder som männen stöter på. Tillsammans försöker de sedan, på lättsvenska och med hjälp av rollspel, samtala kring vad som är acceptabelt och ej i olika kulturer för att i slutändan behärska samhällskoder. Integration ses som ett mål och handlar inte om att överge allt i sin ursprungskultur utan att gradvis anamma och acceptera den svenska kulturen. De tillägger också att männen måste skapa sin egen identitet, en trygg plattform som gör integrationen möjlig.

Informant 1 ser positivt på framtiden men poängterar att identitetskonstruktioner och integrationen är långsiktiga processer som kräver tid. Samhället är för tillfället i obalans men kommer längre fram att stabiliseras och nya dörrar kommer att öppnas för invandrare, bland annat på arbetsmarknaden. Han relaterar denna framtidsvision med 1960-talet då invandringen till Sverige välkomnades. Skillnaden är emellertid att invandrade män redan är på plats.

Gruppsamtal som genomfördes på komvux Kärnan undersöker integration och identitetskonstruktion hos invandrade män på det lokala planet (se bilaga 3) som enligt Alvesson och Deetz är en viktig dimension av forskningen. De menar att undersökningen som genomförs på mikronivå oftast kan bidra med större förståelse för fenomenet på makronivå (Alvesson & Deetz 2000:22). Den genomförda intervjun visar att männen har en positiv inställning till integrationen och deras identitetskonstruktion men att diskrimineringen från samhällets sida försvårar processerna.

Informant 4 och Informant 5 är två män i 20 årsålder, Informant 6 är en man i 50 årsålder och Informant 7 och 8 är två män i 30 årsålder som ingår i projektet Mansgrupp och tror på integrationen på långt sikt. Trots att de ser positivt på processen inser de att det svenska samhället består av två separata grupper, nämligen invandrare och svenskar. Informant 4 och Informant 5 vet att de kommer att integreras in i den svenska gruppen, men menar att processen är besvärlig på grund av diskriminering och rasism. När jag, under intervjun, går in djupare på ämnet diskriminering (se bilaga 2) exemplifierar Informant 5 vardagsrasismen och diskrimineringen på följande sätt:

Häromdagen stod jag och väntade på bussen när jag fick höra hur någon sa jävla blatte till mig, utan att jag hade gjort något. Jag är rädd för att de ska följa efter mig och slå mig. Vad kan jag göra ensam? En annan gång blev jag retad av några småbarn på bussen för att jag pratade arabiska i min mobiltelefon. De tystnade när jag sa att de ska få stryk om de inte slutar, men varför kan inte deras föräldrar uppfostra dem? Varför ska de reta mig för att jag pratar mitt språk? I mitt land är man också mer generös och öppen mot andra människor. I Sverige kan jag inte ens fråga om en tändare. Det är inte många som vågar prata med oss invandrare. De tror att vi bara vill bråka och ta deras pengar. Till slut säger de att alla blattar är dåliga, men det är ju inte alla som gör fel.

Informant 7 och 8 instämmer men tillägger att det faktiskt finns ”*dåliga muslimer och att bra svenskar*”. De tycker att lärarna har ett stort hjärta och mycket tålamod. Samtliga informanter säger att de integreras in i det svenska samhället

genom att lära sig om det svenska samhället, genom att umgås med svenskar och alla förutom Informant 6 ser sport som ett viktigt steg i processen.

När jag vidare frågar dem om skillnaderna mellan den arabiska kulturen⁵ och den svenska pratar de genast om hur Sverige är mer utvecklat än Iran och Irak. Tekniken är senare ett återkommande tema under diskussionen, likaså är religionen. Informanterna är muslimer, men Informant 5 är inte lika religiös som de andra Informanterna. Informant 5 röker och dricker alkohol, medan de andra försöker att leva som riktiga muslimer, det vill säga leva efter traditionerna. De säger dock att det inte spelar någon roll vad deras vänner har för religion. När vi vidare pratar om nationalitet och grupper säger Informant 7:

När jag kom till Sverige var det viktigt för mig att känna gemenskap. Jag började umgås med araber, för att ingå i en grupp. Senare fick jag svenska vänner. När någon frågar mig nu säger jag att jag är svensk men att jag kommer från Iran. Jag kommer nog att känna mig ännu mer svensk när jag får svenskt medborgarskap och pratar bättre svenska.

Samtliga män är överens om att Sverige är ett land som ger större möjligheter för den personliga utvecklingen, något som inte hade varit möjligt i samma utsträckning i Iran och Irak. Kulturellt upplever de sig själva som mer "färgglada" än vad svenskar är. De säger emellertid inte att svenskar är tråkiga utan de anser dem vara blyga, lugna och försiktiga.

När vi avslutningsvis går in på maskulinitet berättar Informant 7 och Informant 8 om kulturella skillnader mellan arabiska män och svenska män. De menar att mannen i deras kultur är familjens överhuvud som har kontroll över hemmet i materiellt avseende. Det är enligt Informanterna inte ovanligt att kvinnor i deras kultur har ett arbete men de behöver inte lägga sina pengar på hushållet, det är mannens område. Kvinnans pengar används istället till presenter, sötsaker och ej planerade inköp, till exempel oväntade olyckshändelser. När kvinnan är hemma ska hon ta hand om barnen och mannen. Svenska familjer är mer balanserade, där båda partner arbetar och sedan delar på hushållsutgifterna. Både mannen och kvinnan tar hand om barnen och mannen har till och med pappaledigt, vilket inte förekommer i arabisk kultur. Informanterna säger att situationen förändras radikalt för män när de kommer till Sverige. Trots att de borde känna sig säkrare med det svenska välfärdssystemet blir de trötta på att aldrig hitta ett arbete och kunna försörja familjen på egen hand. De blir utmattade av alla försök, går in i väggen och sluter sig inom sig själva. Informant 5 instämmer i det andra säger och berättar om hans far:

Min far var flygplansingenjör i Iran. Han ville gärna arbeta med det även i Sverige men vid ett flertal intervjuer blev han nekad för att han är muslim. På slutet kände han sig irriterad antagligen för att han inte kan ta hand om sin familj.

Vi avslutar samtalet, jag packar ihop mina saker och Informant 5 säger:

⁵ Begreppet arabisk kultur används här eftersom samtliga intervjuade män refererade till sin kultur som arabisk trots att vissa var från Iran.

Det har med heder att göra, vi kommer att komma över det om vi får arbete och kan bli en del av Sverige. Men det tar tid. Min far kommer nog aldrig att känna sig som en del av Sverige, medan jag och särskilt mina barn och barnbarn kommer att vara en stor del av Sverige.

Färska undersökningar gjorda av Integrationsverket visar tvärtemot vad Informanterna hoppas på, nämligen att introduktionsprogram som ges nykomna invandrare varken har lett till arbete eller någon annan form av inträde i de svenska systemen (Rapport Integration 2005).

5 Analys

5.1 ”Vi” och ”Dem” i Sverige

Elias teori har varit användbar för min förståelse vad gäller gruppbyggnader och gränsdragningar. Med hjälp av hans resonemang kring de Etablerade, svenskar och Outsiders, invandrare kan situationen i Sverige relateras till Winston Parva. Svenskar ses som normen i det svenska samhället medan invandrare är annorlunda och kan därför inte tillhöra det ”normala” samhället. Elias teori har dock inte varit tillräcklig för denna studie eftersom den är alltför dikotom. Detta därför att relationen mellan grupperna är statisk vilket leder till att den Etablerade gruppen alltid kommer att ha makten över Outsiders. Det betyder även att invandrare aldrig kommer att bli en del av det svenska samhället då gränsen mellan dessa grupper är stängd. Det är svårt att se förändringsmöjligheterna med Elias teori särskilt eftersom jag anser att integrationsprocesserna är föränderliga och därmed är maktförskjutningar möjliga. Maktrelationer utkämpas i dagens Sverige och de är även centrala i Elias teorier men det är svårt att förstå hur han ser på förändringsmöjligheter. Elias har dessutom, enligt mig, förbiset maktrelationerna inom grupper vare sig det handlar om Etablerade eller Outsiders.

Utifrån diskussioner med invandrade män framgår att grupperna är långt ifrån homogena, vilket media ofta försöker att framställa dem som. Att dra alla invandrade män över en kam medför enligt Informanterna inom Mansgruppen kategorisering där både ”bra och dåliga invandrare” blandas samman, men bara de dåliga uppmärksammas. Ofta beskrivs de som traditionstyngda, socialbidragstagande och våldsbenägna. Kategoriseringen gäller även för svenskar, dock har de en starkare position i samhället vilket ger dem rätt att tillskriva sig positiva egenskaper och skapa en gemensam överlägsen identitet, på samma sätt som Etablerade åstadkom med hjälp av skvaller i Winston Parva. Till exempel kan svenskarna behålla sin maktposition genom att nedvärdera invandrade män, bland annat kalla dem för ”*jävla svartskallar*”. De invandrade männen har inte samma möjligheter att försvara sig eftersom de i många fall inte behärskar språket och på så sätt inte kan uttrycka sin ilska verbalt. Det är sådana situationer av nedvärdering och stigmatisering som ger upphov till osäkerhetsmässig identitetsbildning. Trots det ser många invandrare ljus på framtiden gällande integration och svensk identitet. De menar att gruppformeringarna som existerar idag kommer att ändras med tiden. Informanterna 4-8 menar att det blir lättare för framtida generationer att skapa en identitet som ger tillträde till svenskheten. Tidpassningen kan även relateras till Norbert Elias resonemang gällande osynliga band mellan samhällsmedlemmarna. Han menar i sin teori att nykomlingar inte kan känna samma grupptillhörighet som den etablerade gruppen har byggt upp under flera generationer. På samma

sätt kan inte invandrare i Sverige känna sig som en homogen grupp och på så sätt "överta" en del av makten. Elias synpunkter på makt och tid bekräftades även av Informanterna inom Mansgruppen. Den känslan av utanförskap som de upplevde vid ankomsten till Sverige ledde till att Informanterna sökte sig till bostadsområden och umgängeskretsar som hade någorlunda anknytning till deras kultur och religion. Genom att umgås med personer med liknande bakgrund och synsätt kunde de fortsätta att utveckla sin identitet med hjälp av erkännande. Utfallet av sådan gruppbildning blir, enligt Nancy Frasers, en enhetlig och drastiskt förenklad gruppidentitet som inte tar hänsyn till individen. Invandrade män väljer likväl denna väg eftersom deras identitet ständigt måste utvecklas och få bekräftelse. Icke-erkännande som många av invandrade män upplever av den dominerande gruppen i Sverige skadar deras självförtroende och framtida möjligheter till dialog och kontakt med svenskar. Den stereotypa framställningen av invandrade män som våldsbenägna ökar inte svenskarnas vilja att ta kontakt med nykomlingarna. Rädslan och okunskap är de faktorer som borde åtgärdas i dagens Sverige speciellt med tanke på att var tionde person har utländsk bakgrund. Om invandrade män inte kan känna en grupptillhörighet med majoritetssamhället och rekonstruera sin identitet efter dess normer kommer resultatet att bli Identitetsmodell av Nancy Frasers som är både teoretiskt och politiskt problematisk och leder till statiska gruppbildningar.

SOU rapporterna bekräftar separationstänkande som råder i Sverige. Trots integrationspolitiken är det segregering som dominerar rapporternas slutsatser. Svenska invandrare är en utsatt grupp som är samtidigt ett nödvändigt ont, en antites. Svenskarna kan bara fortsätta att konstruera ett starkt och idealiskt "vi" med hjälp av svagt nedvärderat "dem", vilket lämnar lite utrymme till identitetskonstruktion för invandrade män. I dagens Sverige sker detta med hjälp av integrationspolitiska mål där föreställningar om att det finns grupper som måste integreras in i ett samhälle leder ofrånkomligt till en etablerad hierarkisk ordning. I vissa rapporter dras slutsatser om att det är den politiska makten som använder sig av reproduktionen av ett starkt "vi" och svagt "dem" i syfte att behålla makten. Detta sker bland annat med hjälp av utbildningsväsendet och media som fortsätter att återge en överlägsen samt en underlägsen kategori. Integrationen blir således en process som definierar gränserna mellan svenskar och invandrade män. Homogeniseringen gör det svårare både för invandrare och svenskar att korsa gränserna och bli av med de negativa bilder som dominerar i integrationsdebatten där identitetskonstruktionen som process blir problematisk.

Separationstänkande istället för integrationstänkande är ett av samhällets största problemområden. Dagens globalisering borde underlätta processerna men det visar sig att det uppstår samma problem idag som det gjorde under kolonialismen. Det koloniala förflutna gör sig påmind i dagens Sverige och integrationspolitiska mål har inte den önskade effekten. Statusmodellen av Nancy Frasers syftar till att möjliggöra identitetsprocesserna och vidare integrationen genom att göra invandrade män till fullvärdiga deltagare i samhället. Det är bara om de blir jämlika den dominerande gruppen som de kan nå ömsesidigt erkännande och likvärdig status. För att detta ska kunna bli uppnåeligt måste de sociala institutioner som styr samhället förändras på så sätt att de möjliggör

jämlikt deltagande. Jag anser att statusmodellen är ett sätt att nå någorlunda fungerande interaktion mellan olika grupper i samhället och vidare även en fungerande identitetskonstruktionsgrund för invandrade män. Jag inser att det krävs stora resurser för att en modell som statusmodell ska få genomslag i samhället eftersom den är inriktad på individer och inte grupper. Dessa insatser är emellertid nödvändiga för att invandrade män ska kunna rekonstruera sina identiteter i Sverige i syfte att integrera.

5.2 ”Vi” och ”Dem” i Helsingborg

Helsingborg är en invandratät stad och som så många andra städer i Sverige genomsyras av separationstänkande. Bostadsområden bekräftar i många fall hur separationen ser ut i praktiken. Intervjuerna på Integrationservice och diskussionerna med män från Mansgruppen styrker det faktum att Helsingborg är en delad stad. Denna tudelning fortsätter att existera trots diverse projekt från Utvecklingsnämndens sida att underlätta integrationen genom satsningar på bland annat identitetsutvecklande projekt. Helsingborg kan i många fall jämföras med Winston Parva där tudelningen mellan Etablerade och Outsiders var så pass omfattande att resultatet i Norbert Elias teori blev att förändringarna ansågs vara omöjliga. Jag instämmer ej i Norbert Elias resonemang utan är av samma mening som Informanterna när det gäller det faktum att tidsaspekten har stor betydelse i identitets- och integrationsprocesser. Informanterna menar att integrationen kommer att underlättas med tiden, särskilt när generationerna framöver inte kommer att bestå av en nationalitet utan beblandas med den svenska samt andra nationaliteter.

Diskriminering är en av orsakerna till varför identitetskonstruktionerna och integrationsprocesserna inte har den önskade snabbheten. Det är inte alltid som diskrimineringen upptäcks och kan åtgärdas. I många fall är den subtil, dold och till och med oavsiktlig men som likaså drabbar redan utsatta grupper i samhället. Dagens diskriminering är farlig i det avseendet att den är systematisk, normal och vardaglig, vilket leder till reproduktion av hierarkisk ordning i samhället. Den sociala interaktionen mellan grupper i Helsingborg genomsyras av diskriminering och nedvärdering av invandrade män. Diskrimineringen är baserad på kulturella skillnader, vilka i sin tur ger upphov till gränsdragningar. Rasismen, som sorterar människor i fack efter kulturtillhörighet med hjälp av olika slags markörer så som hudfärg, går att uppleva på allmänna platser i staden. Enligt Olsson fortsätter gränsdragningen mellan grupper eftersom människor förmedlar vidare de identitetsbärande kategoriseringarna till andra människor. Diskrimineringshändelserna som invandrade män upplever dagligen tyder på ett normaliseringsstillstånd som i slutändan bör lösas genom förändring av sociala institutioner. Förändringen inom dessa skulle möjliggöra inträde för invandrade män in i samhällslivet på samma nivå som svenskar.

Dessa förändringar går att finna i Helsingborg, där diverse projekt ska försöka bygga en bro mellan grupperna. En bro som möjliggör interaktionen mellan invandrare och svenskar som i sin tur leder till integration. I de fall

interaktionen försvåras av rasism och diskriminering konstrueras osäkerhetsmässiga identiteter hos invandrade män. Dessa identiteter uppstår enligt Ålund då invandrade män inte känner någon samhörighet med majoritetsbefolkningen och kan orsaka stora splittringar mellan grupper varför det krävs resurser för förebyggande projekt. Jag håller mig vidare i samma linje som Ålund när hon påstår att kategorierna inte är statiska utan att uppror kan alltid blossa upp. Samhället bör istället ta vara på invandrade män och främja deras identitetskonstruktioner som senare kan bringa ett enat samhälle med hög kompetens.

5.2.1 Männen

Invandrade män är en grupp som i dagens samhälle kommit i skymundan. Den höga arbetslösheten och diskrimineringen är några av orsakerna varför invandrade män inte kan rekonstruera sina identiteter och integrera i det svenska samhället. Problem kring anpassningen berör även mannens roll, som i Sverige förlorar i status. Mannen är i många kulturer familjens överhuvud och den som har makten. När familjer flyttar till Sverige måste de följa gällande lagar och regler som det svenska samhället bygger på. Många gånger skiljer sig svenska lagar från ursprungslandet och krockar uppstår. Dessutom skiljer sig länderna åt gällande normer och värderingar, vilket försvårar anpassningsprocesserna ytterligare. Mannen förlorar sin status i familjen då han inte längre kan vara familjens överhuvud. Den hegemoniska maskuliniteten som enligt Informanterna från Mansgrupp gällde och fortfarande gäller, bland annat i Mellanöstern sätts ur spel i den nya mer jämställda kulturen. Den dominansen⁶ som invandrade män innehade i ursprungslandet går förlorad i Sverige och de måste bygga upp sin identitet, sin självbild för att åter igen kunna känna sig som den hegemoniska maskuliniteten. Connells menar att dagens samhällen har blivit så komplexa att sociala strukturer inte endast rör maskulinitet och feminitet utan även andra sociala strukturer. Detta betyder att invandrade män måste hantera den nya dominansen som omger honom, både inom familjen och samhället och som ger honom en bottenposition i den rådande hierarkin. Resan från topp till botten resulterar i att mannen marginaliseras. Ständig diskriminering och stängda dörrar i det svenska samhället gör att mannens självförtroende rasar och i många fall ersätts med aggressivitet. Informanterna från Mansgrupp påpekade flera gånger under intervjun hur svår anpassningen till det svenska samhället är. Detta trots faktum att Sverige anses vara ett mer utvecklat land än de länder som männen kom ifrån. Flera av Informanterna trodde att mycket av *"missanpassningen"* berodde på kulturella skillnader. Sydliga kulturer betraktas enligt dem som varma och öppna medan nordliga kulturer är mer tillbakadragna och skeptiska till kontakt med främlingar. Interaktionen mellan dessa grupper blir onaturlig och tidskrävande. Jag håller med i Olssons resonemang kring det faktum att identiteter rekonstrueras över tid och i linje med sociokulturella förändringar. Även Informanterna, särskilt de yngre,

⁶ Här menas dominansen i form av status, dvs. arbete, socialt umgänge, familjens överhuvud, kontakter och inte bara dominansen över kvinnor.

ansåg att identitetskonstruktioner utvecklas snabbare vid positiv social interaktion med majoritetsbefolkningen. Ju snabbare männen knäcker svenska samhällskoder desto lättare blir det för dem att leva i det svenska samhället sida vid sida med de infödda.

Media och andra institutioner underlättar inte integrationen för denna grupp eftersom de ofta framställs som belastning för samhället eller ur våldsamma perspektiv. Detta ger tillfälle för den inhemska befolkningen att kategorisera och skapa distinkta gränsdragningar mellan å ena sidan ”den normala moderna svenska mannen” och å andra sidan ”den våldsamma traditionsbetingade invandrade mannen”. Genom att vissa invandrade män tilldelas den hegemoniska maskuliniteten och framställs ur positiva sammanhang i media, till exempel idrottsmän såsom Zlatan Ibrahimović, förändrar inte faktum för andra invandrade män. På så sätt tilldelas vissa invandrade män social auktoritet av den dominerande gruppen, medan andra marginaliseras genom institutionell diskriminering.

Informant 1 menade att situationen för invandrade män förvärrades ytterligare när hedersmord började uppmärksammas i Sverige, vilket var en av anledningarna varför Mansgrupp startades. Idag ser han positivt på framtiden vad gäller integration och identitetskonstruktion hos invandrade män, men påpekar samtidigt att det kan alltid bli bättre. Även om jag vill och tror på Informantens framtidssyn, ställer jag mig emellertid frågande till hur det kan bli bättre? Enligt Informanten kommer processen kring anpassningen förbättras av sig själv och med hjälp av integrationspolitiska mål. Men är det tillräckligt? Kan Mansgruppen förändra situationen i Helsingborg eller är det fortfarande statens sätt att kontrollera och styra invandrade män i den riktning de vill?

Staten är den instans i det svenska samhället som sätter regler för institutionella strukturer är det på så sätt den som styr integrationen och hittills har den bara försämrats. Det som borde utvecklas är inte endast de invandrade männens inställningar och attityder utan i första hand de styrande organens sätt att reproducera de ojämlika förhållandena i samhället. Det politiska livet, utbildningsväsendet och media är de främsta instanserna som kan med den handlingskraft som de besitter förändra dagens Sverige. Genom att fokusera på individerna, framställa invandrare i positiva vardagliga sammanhang och ta hänsyn till hela familjen kan Sverige förebygga den samhälleliga reproduktionen av kategoriseringar och istället stoltsera med ett gemensamt ”vi”. Så länge som det görs skillnad på ”vi” och ”dem” finns det risk att sociala gränser består och återskapas.

6 Slutdiskussion

Syftet med denna studie har varit att med hjälp av diverse teorier kring gränsdragningar, identitetskonstruktioner samt maskulinitet granska och få förståelse för identitetskonstruktionsprocesserna hos invandrade män i samband med integration i Helsingborg. De centrala frågeställningar har varit att undersöka hur identitet uppstår, reproduceras och förändras hos invandrade män utifrån kategorier ”vi” och ”dem” för att sedan komma fram till bakomliggande orsaker till segregationen i Helsingborg.

Utifrån litteraturstudie och fallstudie har framgått hur gränsdragningar och kategorier av ”vi” och ”dem” uppstår och rekonstrueras i dagens samhälle. Trots att det idag satsas mer än någonsin på integration är det ändå segregation som genomsyrar svenska städer och däribland Helsingborg. Majoritetsbefolkningen, som i denna studie är svenskar, existerar som en normalitet medan invandrade män, ”dem”, ses som en avvikande grupp. Ramarna för normaliteten är svåra att rubba på grund av den historiska kategoriseringen som fortsätter att gälla även i dagens samhälle. Invandrade män ses som en homogen grupp och sätts i motsättning till den andra homogena gruppen i Sverige, svenskarna. Eftersom svenskarna är den dominerande gruppen kan de fortsätta att utöva makt över minoritetsgruppen i samhället. Men är denna utveckling statisk?

För att svenskarna ska kunna identifiera sin grupp är de i behov av en antites, det vill säga invandrare. Deras närvaro i det svenska samhället är dock mycket begränsat och präglas av diskriminering som är ett stort hinder för nya identitetskonstruktioner och vidare integrationen. Den svåraste diskrimineringen för identitetskonstruktioner hos invandrade män är den vardagliga som emellertid har sina rötter i den institutionella. Genom utbildning, politik och media formas det fientliga och kalla klimat som omger invandrade män. Därför anser att förändringarna borde i första hand ske uppe i eliten.

Integrationspolitiken tar inte hänsyn till en viktig maktfaktor, invandrade män. Gränsdragningarna i det svenska samhället orsakar förtryck och nedvärdering av invandrade män vilket resulterar i stängda dörrar och svårigheter i konstruerings/rekonstrueringsprocesserna av identiteter som senare leder till aggressivitet. Trots att invandrade män i Helsingborg är positiva till rekonstruktionen av deras identiteter och integrationen på lång sikt inser de att det finns hinder som måste överkommas innan de eller nästa generationer kan nå dit. Fram till dess är det osäkerhetsmässig identitet som uppkommer hos invandrade män och som försvårar integrationen i staden.

6.1 Slutsats

Slutsatserna dras av ovanstående att nya identiteter hos invandrade män i Helsingborg skapas i och med social interaktion med majoritetsbefolkningen. I de fall den sociala interaktionen omges av diskriminering och nedvärdering medverkar den till svårkonstruerad identitet. Ålund beskriver ett möjligt scenario där människor som lever i utanförskap till slut ger upp och ger igen. Projektet Mansgrupp är vägledande och deras roll är att motarbeta asocialt beteende och revolt mot det förhärskande synsätt och etablissemang och istället ge männen en säker grund för identitetskonstruktion som i sin tur kan bidra till ett gemensamt "vi". Vägen till att konstruera en säker identitet med integration som mål är emellertid kantad av fallgropar. Enligt Nancy Fraser måste utsatta grupper få erkännande för att de ska kunna ha utrymme att konstruera sociala identiteter. Detta eftersom identiteter byggs dialogiskt genom en process av ömsesidigt erkännande. Utfallet blir emellertid problematiskt då erkännande i slutändan övergår i förtryck. Istället borde invandrade män, som individer bli jämlikar med den dominerande kulturen och på så sätt bli fullvärdiga deltagare i samhällslivet. Detta kan enligt Fraser nås genom förändring av institutionaliserade kulturella värdemönster som reglerar interaktionen mellan samhällsmedlemmarna. Om den sociala hierarkiska ordningen upphör blir konstruktioner av nya identiteter möjlig.

Avslutningsvis kan konstateras att utvecklingen med ökad segregering och utanförskap är oroande. Insatserna som ska främja identitetskonstruktionen och vidare integrationen måste sättas in kontinuerligt och utvärderas för att resultatet ska kunna nås.

6.2 Kritik till eget arbete

Jag kan i efterhand kritisera urvalet av Informanterna från Mansgrupp. Alla män som intervjuades kom från Mellanöstern vilket resulterade i likartade svar och därmed analys av dessa. Jag tror att utfallet hade kunnat bli annorlunda om andra nationaliteter innefattades i denna studie, till exempel italienare eller amerikaner. Denna studie är på så sätt endast representativ för identitetskonstruktion hos män från Mellanöstern.

Vidare kan resultatet av denna studie ha kunnat påverkas av mina egna uppfattningar kring identitetskonstruktion och integration eftersom jag är bosatt i Helsingborg och sen tidigare känner till den svåra segregationen som genomsyrar denna stad. Emellertid har jag försökt att vara objektiv gällande just detta faktum.

6.3 Förslag till fortsatt forskning

Det vore intressant att undersöka identitetskonstruktioner hos specifika nationaliteter för att senare kunna göra en komparativ studie för att på så sätt kunna nå fram till varför vissa grupper invandrare har svårare eller lättare att integrera och bygga upp sina identiteter i Sverige än andra. För att kunna

genomföra det krävs större resurser i form av tid och utrymme än vad som varit möjligt i denna studie.

Andra aspekter som kan ge större förståelse för identitetskonstruktioner hos invandrare i samband med integration skulle kunna nås med hjälp av sociologen José Alberto Diaz som anser att integrationen endast kan nås när invandrare är jämlika med infödda svenskar. Diaz modell definierar integration som ett socialt fenomen där jämlikhet och deltagande är både mål och medel. Denna modell hade kunna ge större förståelse än denna studiens teoretiska resonemang då den bryter ner social interaktion i sju olika dimensioner (kommunikativ integration, ekonomisk integration, social integration, boendeintegration, familjeintegration, politisk integration och personlig integration) och på så sätt ger möjlighet att gå till botten med problematiken kring dagens segregering.

Referensförteckning

Tryckta källor

Alvesson, Mats; Deetz, Stanley, 2000. *Kritisk samhällsvetenskaplig metod*. Lund: Studentlitteratur

Amin, Samir; Andersson, Roger; Bunar, Nihad; Catomeris, Christian; Dahlstedt, Magnus; **Fraser, Nancy**; Löow, Helene; Mattsson, Katarina; Mulinari, Diana; Neergaard, Anders; de los Reyes, Paulina; Tesfahuney, Mekonnen; Lindberg, Ingemar, 2002. *Det slutna folkhemmet - om etniska klyftor och blågul självbild*. Stockholm: Agora

Andersson, Bengt-Erik, 1985. *Som man frågar får man svar – en introduktion i intervju och enkätteknik*. Stockholm: Rabén & Sjögren

Baysan, Selahattin; Bennerstam Hanns R, 1990. *Kulturell förståelse – om landsbygdsinvandrare i Sverige*. Lund: Studentlitteratur

Bryman, A, 2002. *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber ekonomi

Connell, Robert W, 1995. *Masculinities*. Berkley: University of California Press

Daun, Åke; Ehn, Billy; Alanen, Erkki; Arnstberg, Karl-Olov; Drakos, Georg; Ericson, Caisa; Klein, Barbro; af Klintberg, Bengt; Källström, Gun; Loutchko, Andrei; Mattlar, Carl-Erik; Ronström, Owe; Rosengren, Annette; Sjögren, Annick; Szabo, Matyas; Velure, Magne, 1989. *Bland-Sverige, kulturskillnader och kulturmöten*. Stockholm: Carlsson Bokförlag

Elias, Norbert (John L. Scotson), 1999. *Etablerade och Outsiders: en sociologisk studie om grannskapsproblem*. Lund: Arkiv

Olsson, Erik; Ålund, Aleksandra; Johansson, Rune; Najib, Ali B; Franzen, Elsie C; Löow, Helene, 2000. *Etnicitetens gränser och mångfald*. Stockholm: Carlsson Bokförlag

Svanberg, Ingvar; Tydén, Mattias; 1999. *I nationalismens bakvatten. Om minoritet, etnicitet och rasism*. Lund: Studentlitteratur

Svenning, Conny, 1999. *Metodboken, samhällsvetenskaplig metod och metodutveckling*. Tredje upplagan. Eslöv: Lorentz Förlag

Wemrell, Maria, 2003. *En gränslös värld? Ett underlag för diskussion om globaliseringen*. Lund: Wallin & Dahlholm

Westin, C 1999. *Mångfald, integration, rasism och andra ord: ett lexikon över begrepp inom IMER- Internationell migration och etniska relationer*. Stockholm: Tamarind Marknadsresurs AB

Wibeck, Victoria, 2000. *Fokusgrupper. Om fokuserade gruppintervjuer som undersökningsmetod*. Lund: Studentlitteratur

Ålund, Aleksandra, 1997. *Multikultiungdom, kön, etnicitet, identitet*. Lund: Studentlitteratur.

Statens offentliga utredningar (SOU) 2005:41. *Bortom Vi och Dom- Teoretiska reflektioner om makt, integration och strukturell diskriminering*. Justitiedepartementet

Statens offentliga utredningar (SOU) 2005-112. *Demokrati på svenska? Om strukturell diskriminering och politiskt deltagande*. Justitiedepartementet

Rapport Integration 2005. Integrationsverket

Broschyr: *Integration i Helsingborg: Mötet mellan människor*. 2004. Helsingborg: Utvecklingsnämnden

Broschyr: Utvecklingsnämnden: Helsingborgs stad. 2006. Helsingborg: Utvecklingsnämnden

Elektroniska källor

<http://expressen.se/index.jsp?a=470030-> 2006-03-28, 10:24

<http://www.regeringen.se/sb/d/108/a/45642> 2006-04-12, 14:09

<http://www.regeringen.se/sb/d/108/a/55543> 2006-04-12, 15:40

http://www.integrationsverket.se/Tpl/NormalPage_288.aspx#Begrepp%20och%20liknande 2006-04-16, 13:20

http://www.integrationsverket.se/Tpl/NormalPage_2950.aspx 2006-04-26, 10:15

Muntliga källor

Informant 1: Handläggare på Integrationservice och kommunfullmäktige i Helsingborg

Informant 2 &3 : Projektledarna för Mansgrupp

Informant 4: en 22 årig man från Iran

Informant 5: en 23 årig man från Iran

Informant 6: en man i 50 årsålder från Irak

Informant 7: en 34 årig man från Iran

Informant 5: en 37 årig man från Irak

Intervjuguide – Integrationshandläggare

1. Kan du berätta lite allmänt om projektet Mansgrupp?
2. Varför startades detta projekt? Vad är syftet, målet med projektet?
3. Är det ett permanent projekt? Stöd?
4. Spelar projektledarnas bakgrund någon roll?
5. Vilka möjligheter/hinder/svårigheter förekommer?
6. Vad för slags män ingår i projektet?
7. Får vem som helst vara med?
8. Hur många är med idag?
9. Hur vägleder projektledarna dessa män?
10. Vad försöker man förmedla till männen gällande deras möjligheter och hinder i det svenska samhället? (till exempel att möta diskrimineringen?)
11. Vet du hur det går för männen sedan? Finns det ett uppföljningsprogram?

Intervjuguide – Projektledare

1. Kan ni berätta lite om er själva?
2. Varför tror ni att just ni är passande att leda projektet Mansgrupp?
3. Vilka möjligheter/hinder/svårigheter förekommer?
4. Vad för slags män ingår i projektet?
5. Hur vägleder ni männen?
6. Är männen positiva till diskussionerna i gruppen?
7. Vilka ämnen diskuterar ni med dem?
8. Hur är det att driva ett kulturellt projekt där så många olika kulturer är inblandade? (svårigheter med klass, etnicitet, religion?)
9. Tror ni att männen kommer att integrera i det svenska samhället? (om ja, hur? Om nej, varför?)

Intervjuguide- Männen

1. Nationalitet och ålder
2. Hur skulle ni beskriva er nationalitet? Vad är typiskt för er nationalitet?
3. Vad anser ni vara värt att bevara av din nationalitet?
4. Vid vilka tillfällen vill ni visa upp er nationalitet?
5. Hur uppfattar ni svenskar?
6. Har ni någon gång blivit diskriminerade av en svensk?
7. Varför tror ni att ni har blivit det?
8. Har ni någon gång blivit positivt behandlade av en svensk?
9. Upplever ni att det existerar två olika grupper i samhället?
10. Om ja: Vilken grupp tillhör ni? Varför?
11. Om nej: Tycker ni att svenskar och invandrare tillhör en och samma grupp? Är de jämlika?
12. Vad betyder identitet för er?
13. Känner ni att er identitet är hotad i Sverige?
14. Kan man ha blandad identitet?
15. Har er identitet förändrats efter att ni ha flyttat till Sverige?
16. Hur ser ni på framtiden i Sverige?
17. Vad betyder maskulinitet för er?
18. Skiljer sig svenska maskuliniteten från er kulturs maskulinitet?
19. Om ja: på vilket sätt?
20. Om nej: tycker ni att svenska män ochmän är lika?

Begreppsdefinitioner för intervjupersonerna

Integration

”Den sociala process som gör det möjligt att bilda en sammanhållen helhet utifrån skilda gruppers intresse, erfarenheter och särart. Till skillnad från assimilation som förutsätter anpassning till majoritetens normer och förhållningssätt, betyder begreppet integration att olika grupper i samhället inte behöver ge upp sin särart för att uppnå likvärdiga ekonomiska, sociala och politiska villkor” (www.integrationsverket.se).

Identitet

Begreppet identitet är inte lättdefinierat och ofta är det lika mångtydigt som det är vagt. Ordet härstammar från latin där idem, detsamma, och relaterar till likhet mellan någon, något eller några (Olsson 2000:88). Inom samhällsvetenskapen står identitet för det komplexa förhållandet kring upplevd kategorisering av människor. Identitet handlar om självuppfattning som emellertid påverkas av hur andra människor uppfattar en, det vill säga socialt samspel. Begreppet har blivit politiskt viktigt i dagens samhälle, särskilt när det gäller integrationspolitik (Westin 1999:16-17). Begreppet identitet i dess utvecklande form följer gemensamma mönster, till exempel i dagens värld kan det talas om västerländsk modern identitet. Identitet ses här som en process där individens val blir till kollektivt skapande norm. Andra människor eller grupper uppfattar den västerländska moderna identiteten på ett visst sätt, de kategoriserar gruppen. Det är inte bara positiva utfall som kan skapa identitetskänslor även negativa utfall i form av förnedring och diskriminering kan skapa dessa (Olsson 2000:88-89).

Invandrare

”Någon vedertagen definition av begreppet ”invandrare” finns inte och har egentligen aldrig funnits. För att, rent statistiskt, räknas som ”invandrare” ska man vara folkbokförd i Sverige. I statistiska sammanhang används en indelning som görs antingen efter personers födelseland eller efter medborgarskapet. I båda fallen görs indelningen i två kategorier; födda i Sverige eller födda i utlandet respektive svenskt eller utländskt medborgarskap” (www.integrationsverket.se). Ingvar Svanberg och Mattias Tydén bryter ner begreppet invandrare i ”*Nationalismens bakvatten*”, där begreppet in-vandrare beskrivs som en rotlös människa som inte har fått fotfäste i det nya landet (Svanberg & Tydén 1999:26).

Segregation

”Ordet förknippas med separation. Separationen kan bl.a vara geografisk, social eller kulturell. Således kan man till exempel prata om en könssegregerad arbetsmarknad, där kvinnor och män finns representerade i olika segment av arbetsmarknaden, eller om den segregation mellan boende och arbete som uppstod i samband med industrialismen i den västerländska världen” (www.integrationsverket.se).